

Enligt sändlista

Beslut om bildande av naturreservatet Fulberget i Hällefors kommun samt beslut om föreskrifter m.m.

Bildande av naturreservat

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen del av fastigheten Björksjön 2:2 i Hällefors kommun som naturreservat. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i detta beslut och som slutligen märks ut i fält.

Naturreservatets namn ska vara Fulberget.

Syftet med naturreservatet

Syftet är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftsliv samt att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Områdets naturskogar, myrmarker och vattendrag samt andra ingående naturtyper liksom områdets orörda karaktär och dess biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet ska tillgodoses i huvudsak genom att områdets naturtyper med dess biologiska mångfald utvecklas fritt genom intern dynamik och andra naturliga processer.

Som återställningsåtgärd med efterföljande fri utveckling kan bränning, ringbarkning eller röjning komma i fråga för utvecklingsmark och arronderingsmark liksom åtgärder för återställande av den naturgivna hydrologin och vegetationen i våtmarker.

Återkommande bränning kan komma i fråga i naturskog då det motiveras av förekomsten av äldre naturlig brandpåverkan och onaturligt långvarig brandfrist samt specifikt för att gynna vissa brandanknutna arter.

Åtgärder kan komma att vidtas för att eliminera förekomsten av främmande träd och buskar och invasiva växt- eller djurarter.

Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma i fråga.

Inom ramen för bevarandet av områdets naturmiljöer och biologiska mångfald kan lämpliga åtgärder vidtas för att underlätta för friluftslivet.

Föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998: 1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att

1. utföra något slag av skogsavverkning eller skogsvårdsåtgärd såväl som att fälla enstaka träd eller buskar, samt att samla ihop, föra bort eller upparbeta döda stående eller liggande träd eller delar av träd,
2. så eller plantera träd,
3. borra, gräva, spränga, schakta, markbereda eller utföra annan mekanisk bearbetning av mark, block eller berg, eller bedriva täkt av något slag, utfylla, tippa, eller anordna upplag,
4. dika, rensa dike, kulvertera dike, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden,
5. anlägga väg, stig, led eller uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster,
6. uppföra eller upplåta mark för byggnad eller annan anläggning,
7. dra fram ledning i mark, vatten eller luft, eller gräva ned befintlig luftledning,
8. kalka mark, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
9. plantera in eller sätta ut växter och djur,
10. upplåta fiskerätt eller vidta fiskevårdsåtgärder av något slag,
11. uppföra jakttorn, röja siktgator för jakt eller stödutfodra vilt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

1. Utmärkning och underhåll av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
2. Uppsättning och underhåll av informationstavla vid plats som markeras på beslutskarta,
3. Uppmärkning av gammal stig genom området,
4. Avverkning eller på annat sätt borttagande av främmande träd och buskar såsom contortatall, lärkträd, ädelgran m.m. samt eliminering av invasiva arter som t.ex. blomsterlupin,
5. Fällning eller beskärning av enstaka träd längs vägar, och reservatsgränser och vid anläggningar för friluftslivet,

2024-11-28

511-3644-2020

6. Restaurerande röjningsåtgärd av utvecklingsmark och arronderingsmark,
7. Bränning av utvecklingsmark och arronderingsmark enligt översiktliga gränser i beslutskarta,
8. Igenläggning eller proppning av skogsdiken,
9. Avverkning av igenväxningsvegetation på myrmark,
10. Avverkning av konkurrerande träd i anslutning till vissa särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper enligt beslutskarta,
11. Undersökning och dokumentation av djur-, växt- och svamparter samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas samt om ordningen i övrigt i naturreservatet

Det är förbjudet att:

1. borra, hacka, spränga, gräva, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jordytan, sten eller block, eller att flytta eller bortföra sten eller block,
2. framföra motordrivet fordon annat än på bilvägar,
3. fälla, bortföra eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd eller buskar,
4. skada vegetationen i övrigt t.ex. genom att plocka eller gräva upp växter såsom ris, gräs, örter, mossor eller lavar och svampar,
5. cykla förutom på väg och markerad led,
6. medvetet störa djurlivet,
7. utan Länsstyrelsens tillstånd samla in växter, djur, lavar eller svampar,
8. utan Länsstyrelsens tillstånd sätta upp permanent tavla, skylt, affisch, eller därmed jämförlig anordning eller att snitsla spår,
9. utan Länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserad tävling eller övning, lägerverksamhet eller liknande,
10. utan Länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den 28 november 2024.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Undantag från föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som krävs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår ovan av föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken,
- b) förvaltaren av naturreservatet att i uppföljningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial samt annan dokumentation av växt, svampar, djurliv samt luft-, mark- och vattenförhållanden,
- c) rättighetshavare att uttransportera fälld älg, hjort, björn eller vildsvin med fordon som inte ger långsiktigt bestående skador på mark eller vegetation,
- d) rättighetshavare att utföra underhåll av befintliga jaktorn samt siktgator för jakt genom försiktig röjning,
- e) rättighetshavare att sätta upp snitslar fram till jaktpass,
- f) tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärendet att framföra motorfordon (insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen),
- g) Länsstyrelsens rovdjursförvaltare att framföra snöskoter för inventering m.m.
- h) allmänheten att plocka bär, matsvampar och blommor för eget behov, dock ej fridlysta eller rödlistade arter,
- i) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av befintlig väg omfattande hela vägområdet,
- j) uppdragstagare att utföra kalkning med syftet att åstadkomma biologisk återställning av sjöar och vattendrag.

Fastställande av skötselplan

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. beslutar Länsstyrelsen att fastställa den skötselplan för naturreservatet som framgår av bilaga 1.

Skälen för beslutet

Fulberget, där krönläget når 315 meter över havet, utgör en central del av den höjdsträckning som gradvis höjer sig mot norr mellan byarna Bredsjö och Björksjön upp mot bybebyggelsen vid Havsjön – i nordöstligaste delen av Hällefors kommun. Det är ett för vår tid ovanligt stort och väl sammanhållet barrskogsområde med hög andel naturskogsartad äldre barrskog.

Området befinner sig i ett landskapsavsnitt – som utifrån den regionala strategin för formellt skydd av skog av Länsstyrelsen i Örebro län utpekats som värdeakt med särskilt höga bevarandevärden – Norra barrskogstrakten. Fulberget och ett flertal andra naturreservat som bildats där de senaste 25 åren – bidrar genom sina areella omfattningar och geografiska lägen till ovanligt goda landskapsekologiska förutsättningar.

Fulbergets gamla barrskogsmiljöer bildas av naturligt sammansatta skogar av tall och gran med liten övervikt av det senare trädslaget. Lövträdsinslaget är blygsamt av björk, rönn och asp vars exteriörer inte sällan vittnar om tynande tillväxtfaser och till åren komna trädindivider. Oaktat de otaliga skogsbackar där markvattnet tidvis är i rörelse – är skogarna i den allmänt mot norr och nordväst stegrande terrängen – ändå inte mer än av medelbonitet med lingon och blåbär som marktäckare även om det finns bördigare inslag. Vid de mest kärva terränglägena av bergkrön, hållar och nordöstvända sluttningar blir skogen uppenbart än mer långsamväxande och näst intill stagnerad och höjdlägesskoglik: gles, vindpinad, toppbruten och ofta tjäderbetad – med trädhöjder omkring 10–18 meter. Avgörande för beståndsegenskaperna i sådana avsnitt förutom utsattheten för väder och vind – är det grundare jorddjupet.

Särskild karaktäristika till de starkt diameterspridda och ofta fullskiktade skogsbestånden vid Fulberget ger förekomsten av en ursprunglig ekotyp av gran. Dessa granars uråldriga anpassning är iögonfallande med ett grenverk som är framträdande koniskt – sett från grenarna nere i bärriset upp mot toppen – där en tydlig avsmalning sker. Grantypen som genom evolutionen formats av de nederbördsrika vintrarna i området – ger fina exempel på vad som förmodligen är en ursprunglig ekotyp av gran för de högre belägna och mest nederbördsrika landområdena av Örebro län.

Den höga nederbörden vid Fulberget är avgörande för vegetationssamhällets utbredning och skogsbeståndens egenskaper. Det relativt kyliga lokalklimatet gör att avdunstningen är begränsad vilket bland annat synliggörs av tjocka mosstäckan av hydrofila mossarter – också i ljusöppen skog. Klimatförhållandena vid Fulberget skapar ett gynnsamt mikroklimat för krävande kryptogamer som är beroende av en konstant hög luftfuktighet – inte minst för hänglavsförekomsten som i vissa delar är iögonfallande. Vid områdets flackare sydöstra och nordöstra omgivningar letar vattnet sig ned i flera nedskurna men grunda bäckdalar med omväxlande sumpskogspartier och kärr. En liten tjärn, Vattenlösen, ryms i den centrala norra delen. Tjárnens utströmningsområde mynnar ut i en för området vidsträcktare myr-skogmosaik.

Fulberget har en bruksningshistorik som är nära samhörig med byn Björksjön och generationer av bergs- och skogbrukande innevånare som levt sina liv där. Från början kom området att ingå och brukas samfällt – som en del av Norra Hjulsjö Allmänning – vilken avyttrades från statens skogar under 1600-talet. Från storskiftet 1779 fram till laga skiftet 1863 var ägostrukturen uppdelad över berget i ett stort antal tegar vilket förmodligen komplicerade nyttjandet av tegarna. Kolbottnar finns spridda över hela området även om träkolframställningsplatserna tydligt varierar i ålder. Fåtaliga lämningar av så kallade liggmilor är sannolikt spår av kolframställning som skett mycket långt tillbaka i tiden. Det har fortsatt att kolats på Fulberget ett antal årtionden in på 1900-talet då kolet främst levererades till Bredsjö bruk.

Huvuddelen av de äldre beståndsbildande trädgenerationerna på Fulberget har etablerats efter genomgripande händelser under tidsperioden mellan 1860- och

1890-talen – förmodligen efter avverkningar som underlättades av det laga skiftet. På flera håll finns det likväl allmänt inslag av äldre trädindivider än så. Framst av grova och spärrgreniga tallar i åldrar som börjar närma sig 200 år. Ibland med stämpelmärken inslagna i stammarna av okänd härkomst. I den nordligaste centrala delen av Fulberget står en jättetall som förmodligen är områdets äldsta träd. Furan har tidigare åldersbestämts till cirka 400 år.

Tillgången på död ved är som helhet varierande på Fulberget och kan sägas öka mot norr och i högre belägen terräng – där de senaste virkesuttagen sedan skogshästens tidevarv – i allmänhet ligger längre tillbaka i tiden. Skogen är i en tydlig utvecklingsfas då angrepp av insekter och rötsvampar tillsammans med de stigande trädåldrarna leder till en påtagligt ökad dödvedsvolym. Toppbrotten som ger Fulbergets högläntare skogar en karaktäristisk profil – bidrar även till dödvedförekomsten på ett tydligt sätt.

En starkt omdanande händelse för skogsbestånden vid Fulberget var den extremt torra sommaren 2018. Även på detta berg som normalt också sommartid på de flesta håll har god tillgång på markbundet vatten – kom denna sommar att torka ut jordmånen på ett sätt som förmodligen knappt hänt förut. Torkstressad gran – på de grundaste och torraste jordmånarna – dukade under antingen av torkan eller av de uppstådda följdangreppen av åttatandad barkborre. Barkborreutbrottet har fortsatt följande år även om takten och omfattningen har börjat plana ut efter att ett halvt decennium passerat. Lokalt har uppskattningsvis 15–20 % av granen dött på Fulberget sedan förloppet inleddes med den mycket torra sommaren 2018. Episoderna av granbarkborreutbrott och andra äldre skogsskador är lämnade utan åtgärd. Det har ytterligare luckat upp skogen samtidigt som området fått en väsentligt ökande tillgång på död ved.

Skogarna vid Fulberget är med få undantag påverkade av äldre tiders handlingar av kolvedshuggningar och lågintensiva plockhuggningar. Här finns samtidigt en skoglig kontinuitet som sträcker sig flera hundra år tillbaka i tiden. Mer än 50 naturvårdsarter /eller rödlistade arter är funna i området. Det finns arter i området som ingår i de rödlistade kategorierna nära hotad (NT) och starkt hotad (EN).

Fynd av bland annat grantaggsvamp (NT), svart taggsvamp (NT), tallticka (NT) och gränsticka (NT) påvisar trädkontinuitet av både tall och gran i området. Bland hänglavsförekomsterna i senvuxna granar på berget – växer bland annat den starkt hotade cylindriskägglaven, *Usnea cylindrica* (EN). Fulberget bildar en för nutiden ovanligt stor sammanhängande areal av naturskogsartad barrskog som är tydlig trivslemiljö för arealkrävande fåglar som exempelvis tretåig hackspett och tjäder. Tjädern har en större lekplats i området.

De ovan beskrivna naturvärdena knutna till områdets livsmiljöer, naturliga dynamik samt mängden signalarter och rödlistade arter har inga möjligheter att finnas kvar under påverkan av nutida rationellt drivet skogsbruk. Den närmast förväntade skogsbruksåtgärden för absoluta huvuddelen av Fulberget är slutavverkning.

Länsstyrelsens bedömning

De särskilda naturvärden som framkommit om reservatsområdet kräver ett långgående och varaktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov kan endast tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Förutsättningarna för att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om förvaltningsinriktningen i detta beslut följs och skötselmålen uppfylls i enlighet med den för reservatet fastställda skötselplanen.

Beslutet följer Naturvårdsverkets riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen. Skyddet av Fulberget bidrar till arealmålet för miljömålet Levande skogar samt till miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Beslutet strider inte mot kommunal översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen enligt den information Länsstyrelsen inhämtat från Bergsstaten.

Vid en avvägning, enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Länsstyrelsen att den inskränkning i enskild rätt att använda mark och vatten som beslutet om naturreservat innebär inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

I enlighet med vad som sägs i 3 och 4 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Redogörelse för ärendet

Skogsstyrelsen tog under 2008 kontakt med Länsstyrelsen med anledning av en avverkningsanmälan – för en del av skogen vid Fulberget. Skogsstyrelsen hade besökt den planerade avverkningstrakten i fält och då avgränsat en nyckelbiotop. Man menade efter fältbesöket att det fanns anledning för Länsstyrelsen att bedöma naturvärdena inom ett omgivande större skogsområde- och dess förutsättningar för ett eventuellt områdesskydd.

Fulbergets naturvärden var sedan tidigare till en del kända genom den översiktliga naturinventering som gjorts i trakten av Hällefors kommun i slutet av 1990-talet. Under våren 2008 och hösten 2009 genomförde Länsstyrelsen en fördjupad naturvärdesinventering av Fulberget. Inventeringen klargjorde ett sammanhängande skogsområde på ca 260 hektar – med ett betydande inslag av naturskogsartad barrskog och barnaturskog. Områdets naturvärden och intakt

2024-11-28

511-3644-2020

motiverade väl bildandet av ett naturreservat. Inledande samtal gjordes med markägarna.

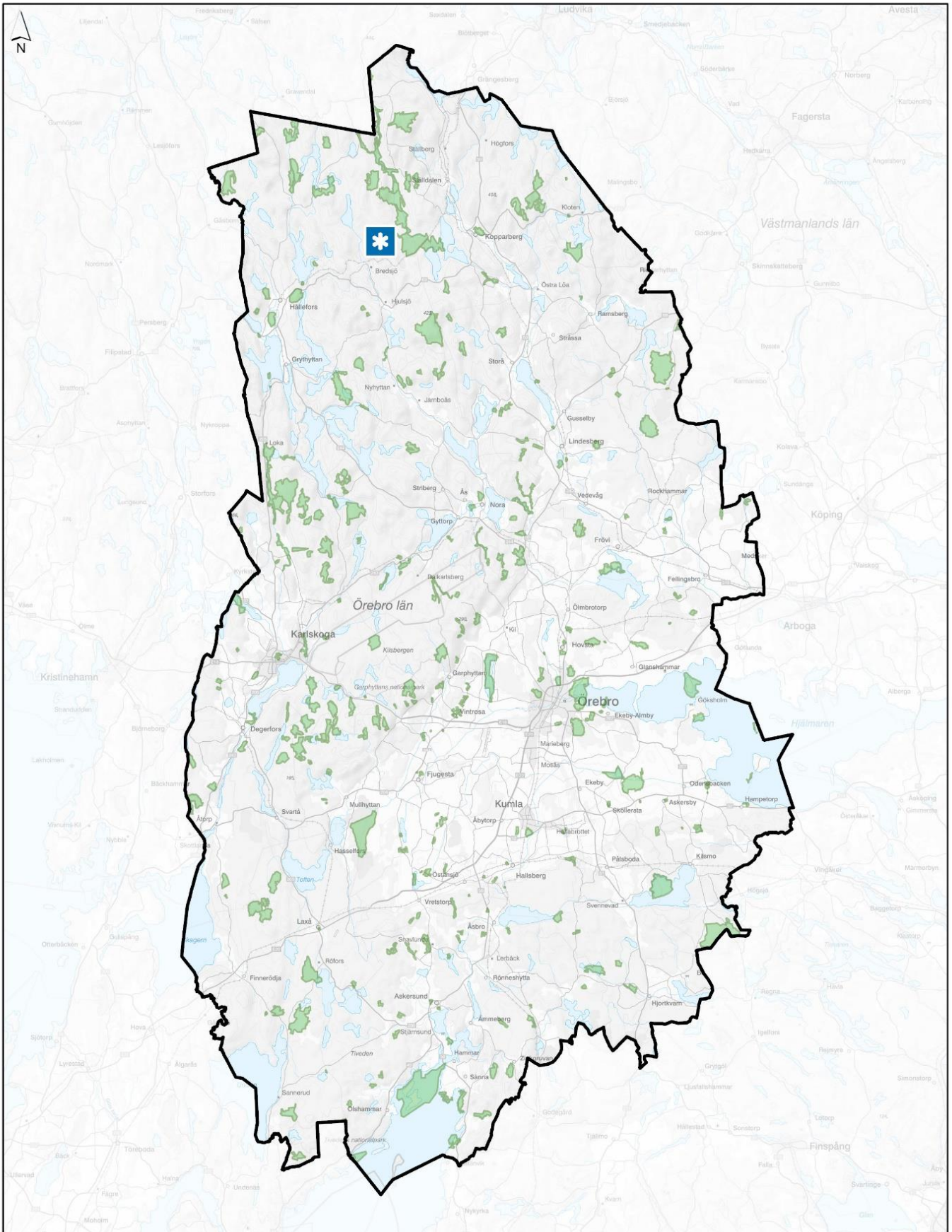
Dialogen stannade dessvärre upp. När nya avverkningsanmälningar gjordes inom området i mars 2020 återtog Länsstyrelsen kontakt med markägarna. Efter samtal och gemensam sammankomst i skogen tillsammans med Skogsstyrelsen – överenskoms att lyfta Fulberget in i en reservatsprocess för att ge det ett varaktigt skydd som naturreservat. Markåtkomstavtalet för naturreservatet var klart midsommartid 2022.

Ärendet har varit föremål för remissbehandling. Sakägare och övriga remissinstanser har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till beslut.

Samråd har skett med Hällefors kommun.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Fulberget
NVR-id:	2057921
Kommun:	Hällefors
Natura 2000-område:	Nej
Lägesbeskrivning:	6,5 km norr om Hjulsjö
IUCN-kategori:	Strikt skydd
Fastigheter:	Björksjön 2:2 (del av)
Markägare:	Enskilda
Rättigheter:	Jakt, väg
Areal:	245,6 hektar, varav 235,9 hektar produktiv skogsmark
Naturtyper:	Barrblandskog 245,6 hektar
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län

Översigtskarta för naturreservatet Fulberget

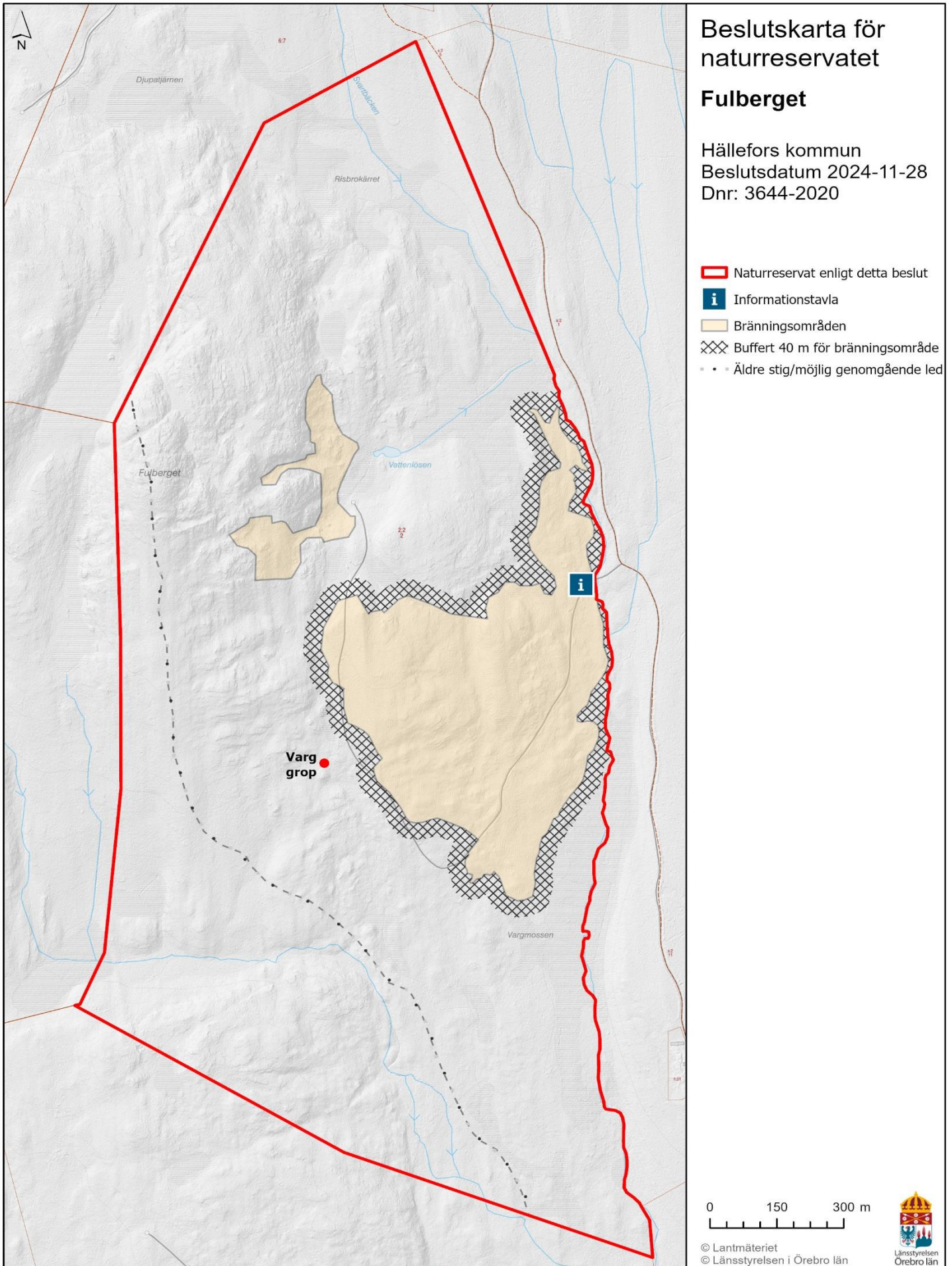
© Lantmäteriet © Länsstyrelsen i Örebro län

0 20 40 km

 Befintliga naturreservat

 Naturreservat enligt detta beslut

Beslutskarta för naturreservatet

Fulberget

Hällefors kommun
Beslutsdatum 2024-11-28
Dnr: 3644-2020

- Naturreservat enligt detta beslut
- Informationstavla
- Bränningsområden
- Buffert 40 m för bränningsområde
- Äldre stig/möjlig genomgående led

0 150 300 m

© Lantmäteriet
© Länsstyrelsen i Örebro län

Länsstyrelsen
Örebro län

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 2 med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med naturvårdshandläggare Jim Hellquist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande enhetschef Erika Andersson och länsjurist Suri Örbratt am Ende medverkat.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Skötselplan
2. Överklagandehänvisning